

LAHEDAD FakTiD

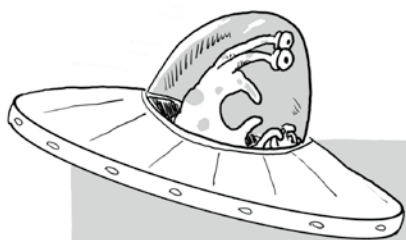

UUDIS-
HIMULIKELE
LASTELE

-AASTASTELE

SISUKORD

Planeet Maa 7

Inimkeha 21

Ajalugu 33

Kosmos 47

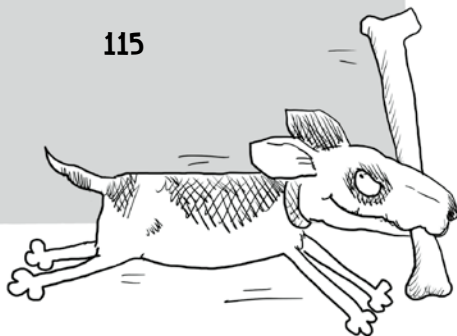
Loomad 61

Sport 75

Tehnoloogia 89

Vee all 103

Teadus 115

ALUSTUSEKS

Tere, lugeja!
Tore, et võtsid kätte
selle täiega lahedate faktide kogumiku!

Sellest raamatust saad teada mereloomast, kellel on kolm südant ja üheksa aju, kohast, kus päike tõuseb ja loojub vaid kord aastas, maost, kes kaalub sama palju nagu kümme kaheksa-aastast last, ning spordialast, mida on harrastatud isegi Kuu pinnal.

★ hiidnärlised
(lk 68)

★ plahvatavad tähed
(lk 48)

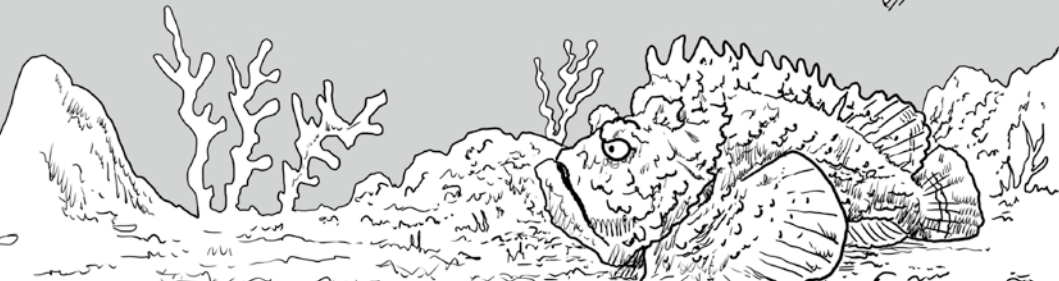
★ robotkirurgid
(lk 102)

★ tulnukakütid
(lk 56)

★ helendavad putukad
(lk 63)

★ hõljuvad rongid
(lk 118)

Ava raamat ja sa saad teada nii kõige selle
kui ka palju muu kohta!

Maa, tuul ja tuli

Port Royal oli Jamaica piraadilinn ja Ameerika maailmajao kõige jõukam paik. Võimas maavärin hävitas selle 1692. aastal täielikult.

KRAAK, KAPTEN TIGEDIK, IGA PIRAAT JA PAPAGOI ENDA EESTI!

VABANDUST!

Maavärin toimub, kui maa all liigub suurel hulgal kivimeid. Selle võimsust mõõdetakse Richteri skaalal 0–10. Kõige tugevam maavärin magnituudiga 9,5 mõõdeti 1960. aastal Tšiilis.

Tornaado on tunnelikujuline tuulekeeris.

Maailma allosas (ekvaatorist allpool) pöörleb see harilikult päripäeva ja ülaosas vastupäeva.

Lahe Kanada!

Thori mäel on
1,25 km kõrgune järsak.

Enamik maailma jääkarudest
elab Kanadas. Riik on koduks
umbes 16 000 jääkarule.

Kanadas on sadu tuhandeid järvi.
Suurim neist – Ülemjärv – on suurem kui
Taani ja Belgia kokku.

Vastikuid fakte

Sinu jalgadel on 250 000 higinääret, mis
toodavad iga päev umbes 300 milliliitrit higi.
See on terve klaasitäis!

Inimese suu toodab päevas
nii palju sülge, et sellega
saaks täita vähemalt
kaks limonaadipurki.

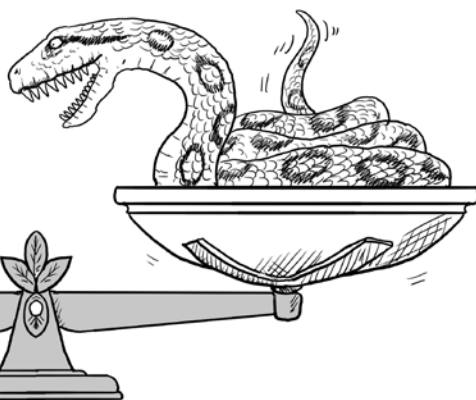
Vihmametsaloomad

Ämmalahvil on pikk, tugev saba,
mida ta saab kasutada lisajäsemena.
Ta võib sellega asju haarata ja isegi oksa küljes rippuda.

SUUREMAT LÖKSU
OLEKS VAJA.

Närilised on sellised loomad
nagu näiteks hiired ja rotid.
Maailma suurim näriline on kapibaara.
Ta on umbes suure koera kasvu.

Hiidanakonda on maailma kõige raskem madu. Ta kaalub kuni 250 kg
ehk sama palju kui kümme kaheksa-aastast last.

Punane kääbus on väike täht, mis põleb palju madalamal temperatuuril kui meie Päike. See on kõige levinum täheliik.

Valge kääbus on nn surnud täht, mis enam ei põle.

Supernoovaks kutsutakse tähte ajal, mil see oma eluea lõpus plahvatab.

See on teadaolevalt kõige võimsam plahvatus.

Mustad augud

Must auk on selline ala kosmoses, kus gravitatsioon on meeletult tugev, nii et isegi valgus ei suuda sealt põgeneda.

Meie galaktika (ehk tähesüsteemi), Linnutee keskel asub must auk, mis on Päikesest 17 korda laiem.

Kuna mustad augud on nähtamatud, leiame neid ainult selle järgi, kuidas need mõjutavad ümbritsevaid objekte.

Elekter

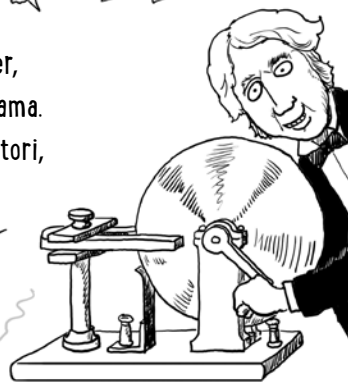
Elekter avastati enam kui 2500 aastat tagasi. Üks vanakreeklane märkas, et suled ja muud kerged esemed jäid merevaigutüki külge kinni, kui ta oli seda kangaga hõõrunud.

ÄGE LEIDI! EE...
MILLEKS ME SEDA
KASUTAME?

Kuigi elekter on kõikjal meie ümber, õppis Michael Faraday seda ise tekitama. Ta leiutas 19. sajandil elektrigeneraatori, mis tootis elektrivoolu.

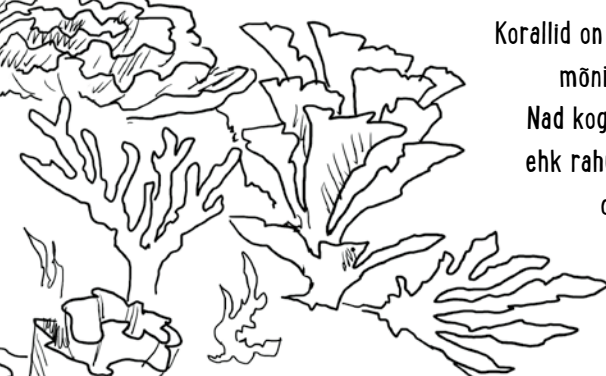

Osa elektripirne muudab peaaegu kogu elektri soojuseks ja ainult väikse osa valguseks. Seepärast ongi põlevat pirni puudutades oht end põletada.

Mitte ainult kalad!

Korallid on tillukesed mereolendid, kellest mõni pole riisiterast suurem. Nad kogunevad, et moodustada riff ehk rahu. Suur Vallrahu Austraalias on üle 2300 km pikk.

Krabi hambad asuvad kõhus, kus ta alla neelatud toitu mälub.

MÄTS

MÄTS!

Kerasuu elab sügavas, pimedas ookeanis. Tema pea peal asub jätke, mille otsas on helenduselund. Kui väike kala ujub valguse lähedale, pistetakse ta nahka.

APPI!